

Politiske aktiviteter i 1960'erne - en insiders beretning

Oprøret i 1960'erne bestod af mange elementer; Kampagnen mod Atomvåben, modstanden mod Vietnamkrigen, kvindebevægelsen, studenteroprøret og hippierne. I denne artikel gives en oversigt over de forskellige elementer i oprøret.

STEEN BILLE LARSEN

Det Kongelige Bibliotek 1973-2013, (2005-2013 som vicedirektør),
cand.mag. i historie og dansk fra Københavns Universitet 1976/1981,
Fuldtidsaktivist i Kampagnen mod Atomvåben 1960-64 og forretningsfører, redaktør mv.
ved Politisk Revy 1963-1973, har en bog om perioden under udgivelse.
E-mail: sbl@billelar.dk

Indledning

1968 er et årstal, men det er mere end et årstal. Det er blevet symbolet på 1960-ernes kulturelle, politiske og anti-autoritære opgør mod en tidligere tids normer, og det er blevet symbolet på en modkultur til det bestående samfund.

1968 var vendepunktet for en udvikling, som allerede havde været i gang i nogle år. En række markante begivenheder gjorde året 1968 til noget særligt. Bølgen startede i USA, hvor unge mænd og kvinder engagerede sig i borgerrettighedsbevægelsen og i antikrigsbevægelsen. Mere end 500.000 amerikanske soldater i Vietnam gjorde Vietnamkrigen stadig mere upopulær hjemme i USA, og TV's direkte reportager om massakrer i Vietnam bragte krigen ind i de amerikanske hjem og skabte grobund for en stor krigsmodstand. Den sorte borgerrettighedsbevægelse tog stærkere form, og der skete en radikalisering i Black Panther-bevægelsen. To amerikanske sorte atleter knyttede næver i sorte handsker i en Black Panther-hilsen på sejrspodiet ved OL i Mexico samme år. Volden tog til i det amerikanske samfund. Martin Luther King, som var den førende skikkelse i den amerikanske sorte borgerrettighedsbevægelse, blev dræbt ved et attentat. I Chicago foranstaltede politiet voldsomme overfald på demonstrationer ved det demokratiske partis konvent. Den førende amerikanske demokratiske politiker og mulige præsidentkandidat Robert Kennedy blev dræbt af en attentatmand. Også uden for USA var der omfattende uroligheder bl.a. i Frankrig og Tyskland. Mest kendt er studenteroprøret i Paris, hvor arbejdere og studenter forenede sig i kampen mod det bestående. I Danmark fandt de hidtil voldsomste sammenstød sted i en Vietnamdemonstration i 1968 mellem demonstranter og politi foran den amerikanske ambassade i København og studenter besatte Psykologisk Laboratorium på Københavns Universitet. I Polen blev studenterbevægelsen undertrykt. I Tjekkoslovakiet kom Alexander Dubček til magten og med ham en demokratisering,

”det tjekkiye forår”, der i august 1968 brutalt blev undertrykt af den sovjetiske invasion.

I Europa byggede 1960-ernes nydannelser på et opgør med tiden forud. Det var et opgør med den kolde krigs frontdannelser, det var et indre opgør i den kommunistiske bevægelse med Stalintiden, og det var et opbrud i befrielsesbevægelser i de tidligere eller nuværende koloniserede lande. Det største antal børn nogensinde blev født i Danmark 1941-1946, og de kom i årene efter 1960 ud af uddannelsesinstitutionerne til et samfund, hvor de ikke var velkomne. De formede en helt ny befolkningsgruppe, ”de unge”. I 1960-erne oplevede Danmark en hidtil uset fremgang i velstand, hvor efterkrigstidens politikere havde velfærdssamfundet under opbygning. De nye unge reagerede mod den konformitet og borgerliggørelse, som var bagsiden af velfærdssamfundet, ved at tilslutte sig anderledes politiske og sociale bevægelser og eksperimentere med alternativ livsstil.

Den anti-autoritære bevægelse i 1960-erne var mange ting. Alt efter ståsted vil de involverede kunne fortælle hver deres historie. Bevægelsen bestod af to hovedtendenser, nemlig blomsterbørnene og de politisk aktive. De to tendenser eksisterede side om side og komplementerede hinanden. De ville det samme, nemlig et nyt og anderledes samfund, men midler og udtryk var forskellige. Hippiebevægelsen har sin egen historie. Opgøret i kulturpolitik og traditionel politik har sin egen historie. Opgøret i kunst og musik har også sin egen historie. I denne artikel vil jeg koncentrere mig om oprøret blandt de politisk aktive.

Kampagnen mod Atomvåben: en ny type politisk organisation

Det første store nybrud var Kampagnen mod Atomvåben. Efter afslutningen af Anden Verdenskrig udviklede forholdet mellem Sovjetunionen og USA sig til en magtkamp om det

politiske herredømme i verden. Det betød, at verden i årtier befandt sig på randen af en krig. Perioden fik betegnelsen den kolde krig, som indebar, at den militære oprustning blev fulgt af en ideologisk oprustning med et stivnet politisk debatklime, hvor ethvert forsøg på at nuancere debatten blev imødegået med beskyldninger om, at man gik den anden parts ærinde. Den kolde krig blev yderligere forværret af et voldsomt atomvåbenkapløb, og i slutningen af 1950-erne besad såvel øst som vest masseudryddelsesvåben, som kunne udrydde jordens befolkning flere gange.

Regeringernes officielle holdning var, at man i våbenkapløbet i givet fald måtte være parat til at løbe risikoen for en atomkrig. Det førte til en modreaktion i befolkningen, og i Storbritannien startede en antiatomvåbenbevægelse med en protestmarch i påsken 1960. Inspireret heraf opstod der i Danmark en tilsvarende bevægelse. I 1960 og tre år derefter arrangerede Kampagnen mod Atomvåben påskemarcher i protest mod planer om at stationere atomvåben på dansk jord og mod Danmarks støtte til atomoprustningen. Påskemarchen 1962 samlede 25.000 mennesker i protest mod atomoprustningen.

Det nye ved Kampagnen mod Atomvåben var, at den afviste at lade sig presse ned i den kolde krigs stivnede fronter og lade sig udnytte som instrument for øst eller vest. Kampagnen mod Atomvåben var den første af en lang række bevægelser i de efterfølgende årtier, som var i stand til at mobilisere på store politiske spørgsmål uden om de etablerede politiske systemer. Inden fremkomsten af antiatomvåbenbevægelsen havde de etablerede politiske partier beklaget, at ungdommen ikke interesserede sig for politik. De unges politiske engagement kom bag på politikerne – også fordi de organiserede sig på alternative måder.

Organisatorisk var Kampagnen mod Atomvåben opbygget på en måde, som også har været kendetegnet for senere tiders græsrodsbevægelser. I modsætning til de etablerede politiske partier var Atomkampagnen samlet om en idé, som man arbejdede for gennem demonstrationer og aktioner. Atomkampagnen samlede en helt ny generation af unge, som bakkede op om målene, vel vidende at en del af Atomkampagnens succes afhang af den løse struktur. Atomkampagnens vigtigste mål var at hindre stationering af atomvåben på dansk jord. Det lykkedes at presse den danske regering og siden 1964 har spørgsmålet om stationering af atomvåben på dansk grund ikke været aktuelt. Med tilsvarende aktionsmetoder lykkedes det en snes år senere kernekraftmodstandere at hindre atomkraftanlæg på dansk jord.

Modstanden mod Vietnamkrigen

I anden halvdel af 1960-erne rykkede nye udenrigspolitiske spørgsmål ind på den politiske dagsorden, herunder Danmarks internationale medansvar. Cubakrisen var et eksempel herpå, og det fulgtes i 1967 af oberstkuppet i Grækenland, som mindede om, at Danmark gennem NATO var i alliance med tre diktaturer, nemlig Spanien, Portugal og senest Grækenland. Spørgsmålet om Danmarks medansvar blev endnu mere do-

minerende i forhold til Vietnamkrigen. Det var en konflikt med rod i opløsningen af det franske kolonistyre i Indokina, som førte USA ind i en regulær krig.

Vietnamkrigen var en ud af mange kolonikrige efter Anden Verdenskrig. Nogle kolonikrige havde man ikke hørt meget om, f.eks. briternes kolonikrige i Malaysia og Kenya. Andre gav anledning til solidaritetsbevægelser, f.eks. Frankrigs kolonikrig i Algier, Portugals kolonikrig i Angola og Belgiens kolonikrig i Congo. Med Vietnamkrigen var det anderledes: I fredsaftalen efter det franske kolonistyres fald var det aftalt, at der skulle gennemføres frie valg i Vietnam, men USA frygtede, at det ville resultere i et kommunistisk styre. Derfor støttede USA et vaklende korrupt sydvietnamesisk styre og startede en krig mod Nordvietnam med inddragelse af unge amerikanske værnepligtige. I USA voksede der en bred fredsbevægelse frem med støtte fra det nye venstre, pacifister og liberale. Modstanden mod krigen førte til en massiv protestbevægelse, som hurtigt bredte sig uden for USA's grænser og dermed også i Danmark.

Modstanden mod USA's fremfærd i Vietnam førte i Danmark til en politiseret protestbevægelse med store demonstrationer og sammenstød med politiet. Mest dramatisk var en demonstration foran den amerikanske ambassade 27. april 1968 med 50 arrestationer. Modstanden mod USA's krigsførelse i Vietnam udviklede sig yderligere og blev af den yderste venstrefløj kædet sammen men en anti-imperialistisk kamp og en solidaritet med de antiimperialistiske befrielsesbevægelser i den tredje verden. Solidariteten gjaldt først og fremmest befrielsesbevægelserne i Latinamerika og fandt sit symbol i guerillalederen Ernesto Che Guevara, som havde deltaget i den socialistiske revolution i Cuba og som senere blev dræbt af militæret i Bolivias jungle.

Radikaliseringen fandt sit højdepunkt under demonstrationerne under Verdensbankens møde i København i september 1971, hvor sammenstød med politiet udviklede sig til borgerkrigs-lignende tilstand og med de voldsomste uroligheder siden Anden Verdenskrig. Omkring samme tidspunkt viste de mest radikaliserede fløje desværre også bevægelsens negative sider. I misforstået solidaritet med befrielsesbevægelserne overførte de ideologien med en byguerillastrategi til den vestlige verden, hvilket bragte grupperne ud i isolation og politisk vold. Det førte bl.a. til terrororganisationen Rote Armee Fraktion i Tyskland og til Blekingegadebanden i Danmark, som virkede gennem bankrøverier og endte med et tragisk politimord. Det var heldigvis et mindretal, men de var der. Det samme mindretal forherligede også de første palæstinensiske terroraktioner, selv om de medførte drab af uskyldige civile.

Når der ses bort fra de voldspolitiske skyggesider, var 1960-ernes politiske bevægelser med til at fremme bevidstheden om, at Danmark har et politisk medansvar for sine allieredes handlinger.

Kvindebevægelsen og fri sexualmoral

I forlængelse af ungdomsoprøret ulmede ligestillingsspørgsmålet, og i 1970 fik Rødstrømpebevægelsen et gennembrud.

Kvinder havde fået valget til Rigsdagen i 1915, men reelt var der ikke sket noget stort på ligestillingsområdet siden 1915. De eneste forbedringer var, at der var sket nogle justeringer på punkter om kvindernes juridiske stilling i ægteskabet, nogle små skridt til ligeløn på arbejdsmarkedet, samt at kvinder kunne få abort, hvis deres liv var i fare.

Den første rødstrømpeaktion fandt sted i april 1970, hvor 15 kvinder gik ned gennem Strøget i København. Under parolen "Hold Danmark Rent" var de grotesk udklædt som duller med kæmpe-ballonbarme i store, hvide BH'er, parykker og store hatte. Allerede 14 dage senere fandt næste aktion sted, da rødstrømper 1. maj 1970 erobrede talerstolen på et møde på Rådhuspladsen i København for næsen af LO-formanden Thomas Nielsen og krævede ligeløn. De blev hårdhændet smidt ned. På Mors Dag ugen efter tog en gruppe på ca. 25 kvinder en bus på Rådhuspladsen i København, men i protest mod den lavere løn til kvinder nægtede de at betale mere end 80 øre for billetten, som ellers kostede 1,25. De blev anholdt og båret ud af politiet.

Ligestillingen mellem kønnene og kampen for ligeløn var dominerende, men lige løn for mænd og kvinder havde endnu lange udsigter. Til gengæld fik det større samfundsmæssig betydning, at rødstrømpebevægelsen aktualiserede spørgsmålet om kvinders ret til at bestemme over deres egen krop, nemlig abortspørgsmålet. Kampen for fri abort havde været en mærkesag for kvindebevægelsen i årtier, og med Rødstrømpebevægelsen fik kravet fornyet styrke. Angst for graviditet, social udstødning af enlige mødre og store børneflokke satte snævre grænser for kvinders udfoldelse og gjorde dem økonomisk afhængige af deres mænd. Uønsket graviditet kunne føre til social deroute. Der florerede rædselshistorier om uheldige unge piger, penge under bordet, et køkken, gummihandsker, varmt vand og en strikkepind.

I Danmark havde der oprindeligt været dødsstraf for abort, og det blev i 1880-erne afløst af strafarbejde på op til otte år. I 1930-ernes Danmark agiterede venstrefløjen og den kulturradikale læge Jonathan Leunbach for bedre prævention og fri abort. Han foretog også selv aborter og endte med at få tre måneders fængsel for det som i straffeloven hed "fosterfordrivelse", men takket være 1930-ernes bevægelse blev straffen for svangerskabsafbrydelse nedsat til højst to års fængsel, og der blev indført en såkaldt "nødretsregel" for kvinder, hvis hendes liv eller helbred var i overhængende fare på grund af graviditeten. Situationen var stadig uholdbar, og et opgør med de reaktionære moralbegreber var nødvendigt. Efter 1967 fremsatte Socialistisk Folkeparti i alt fem gange lovforslag om fri adgang til svangerskabsafbrydelse. Rødstrømpebevægelsen understøttede kravet om en lovændring med fornyet kraft, og i 1973 blev en lov om fri abort vedtaget i Folketinget. Debatten i Folketinget var ophedet. Kirkelige kredse søgte forgæves at få

loven ophævet, og Kristeligt Folkeparti blev oprettet som en direkte reaktion på loven.

Kampen om kvindernes ligestilling trækker stadig linjer tilbage til 1960-erne. Endnu den dag i dag er der ikke lige betingelser for mænd og kvinder, og #MeToo-bevægelsen viser, at der er langt igen i kvindernes kamp mod seksuelt betinget magtmisbrug.

Studenteroprøret

I begyndelsen af maj 1968 startede et studenteroprør på Sorbonne Universitet i Paris, som førte til voldelige sammenstød mellem demonstrerende studenter og politi. Optøjerne eskalerede i løbet af kort tid. Der blev bygget barrikader, og Frankrigs hovedstad kom næsten til at ligne en by i borgerkrig. I midten af maj udbrød der også generalstrejke i Frankrig, som startede som en støtte til de studerende og samtidig udviklede sig til en strejke for bedre lønforhold. I et par uger så det ud som om, Frankrig ville gå i spidsen for en socialistisk revolution med studenter og arbejdere som tændsats.

Opgøret mod forældede universiteter var noget, som foregik både i USA og Vesteuropa. Allerede inden Majrevolten i Paris havde der været studenterprotester mange steder, og det gjaldt også Københavns Universitet. Her var baggrunden, at antallet af studerende på få år var vokset fra 5.000 til 20.000 studerende, uden at bevillingerne fulgte med. Lokaleforholdene var helt utilstrækkelige. Universiteterne var institutioner fulde af modsætninger. På den ene side var administration og undervisning tilrettelagt som en institution for overklassen. På den anden side var overklassens børn pludselig i klart mindretal blandt de studerende i takt med den masserekuttering, der skete til universiteterne. Universitetets ledelsesstruktur var ikke fulgt med tiden, men var forstøvet i et gammelt stift universitetsstyre, hvor magten lå i et ledelseskollegium hos professorerne. Det gik hurtigt op for den nye tids studerende, at faren for at ende som forgældet kandidat var større end udsigten til at ende med et velbeslået job. En ny generation af studerende gjorde oprør mod en usikker karriere og et forældet undervisningssystem. I slutningen af april besatte psykologistuderende Psykologisk Laboratorium og gennemførte derefter en demonstration på Frue Plads med omkring 5.000 deltagere. Parolerne var "Bryd Professorvældet" og "Medbestemmelse Nu". Gennem reviderede styrelseslove har de studerende i dag fået en betydelig medindflydelse på universiteterne.

En udløber af studenteroprøret var Kejsergadesagen, som fik store samfundsmæssige konsekvenser. I efteråret 1969 undrede studerende på Asiatic Institut ved Københavns Universitet i Kejsergade sig over, at der foregik underlige aktiviteter i kælderen under instituttet. De studerende begyndte at holde kælderen under observation, og de udgav derefter en løbeseddel på hele universitetet om, at der var en aflytningscentral i kælderen i Kejsergade. De ville holde et protestmøde den 23. oktober, da man formodede, at det var efterretningstjenesten, som aflyttede de studerende. Allerede dagen før mødet afdækkede dagbladet Information, at der foregik mærkelige aktiviteter i Kejsergade,

og dermed rullede sagen. Det viste sig, at det ikke var Politiets Efterretningstjeneste, men Forsvarets Efterretningstjeneste, som opererede i Kejsergade. Der blev aldrig givet nogen officiel forklaring på, hvad Forsvarets Efterretningstjeneste foretog sig i Kejsergade, men vi ved i dag, at formålet var at tappe Østambassadernes telex-forbindelser, der gik igennem det nærliggende hovedpostkontor i Købmagergade.

Kejsergadesagen blev en ret stor politisk sag, omend det dengang blev holdt skjult for offentligheden. Det viste sig, at i kommunistforskrækkelsens og den kolde krigs skygge havde de danske efterretningstjenester haft mere eller mindre frie hænder til at kontrollere borgernes lovlige politiske aktiviteter. Det havde efterretningstjenesten selv drevet så langt ud i en gråzone, at end ikke de ansvarlige politikere kendte aktiviteterens fulde omfang, og de kendte heller ikke til Kejsergade. Takket være afsløringen af Kejsergade kom der for alvor gang i de politiske bestræbelser på at få efterretningstjenesterne under politisk kontrol. Det medførte, at Folketinget i 1999 nedsatte PET-Kommissionen, som afdækkede efterretningstjenestens virke under den kolde krig.

Hippierne

Ungdomsoprøret var en middelklassebevægelse, og det gjaldt i endnu højere grad hippierne eller blomsterbørnene. Bevægelsen startede i USA og bestod af hvid middelklasse uden politiske mål. Ungdomskulturen voksede frem med elektrisk rockmusik, hash, LSD, spraglet tøj i et kollektivt samliv uden for samfundets gængse normer og mål. Den havde sit eget musikalske budskab »Make love, not war.» Mest kendt blev hippierne i Haight-Ashbury i San Francisco og i East Village i New York med deres frie, kollektive liv, anarkistiske politik og psykedeliske kunst kombineret med Østens meditation, vegetarisme, folkemedicin, langt hår for mænd og kvinder, en utopisk-alternativ levevis og ikke mindst euforiserende stoffer. Den største hippiebegivenhed var Woodstock-festivalen i New York i august 1969, som samlede mellem 300.000 og 400.000 mennesker. Woodstock forløb fredeligt, bl.a. fordi politiet ikke greb ind mod de euforiserende stoffer. Allerede nogle måneder senere gik en tilsvarende begivenhed på Altamont Speedway i Californien galt under en Rolling Stones-koncert, hvor det ikke var politiet, men Hells Angels, som havde kontrol med sikkerheden, hvilket resulterede i et mord.

I Danmark oprettede hippierne Det Ny Samfund, som inspireret af Woodstock-festivalen i sommeren 1970 stiftede Frøstruplejren (eller Thylejren som den senere kom til at hedde), hvor livet på tilsvarende vis skulle udleves med kærlighed og musik. Thy-lejren endte med at blive løbet over ende af aktivister, som besatte den nærliggende Hjardemål Kirke, hvilket bragte Thy-lejren i konflikt med den lokale befolkning. Thylejren har herefter været en skygge af sig selv og overlevede som socialt eksperiment for samfundets skæve eksistenser, hvilket er det samme, som kan siges om Christiania. Christiania opstod ved, at folk med tilknytning til Thylejren besatte Båndmandsstrædes kaserne året efter i september 1971, som også skulle være en ramme om individuelle løsninger.

1960-erne – et samfund i forandring

1960-ernes højkonjunktur betød en øget velstand for befolkningen, og der skete voldsomme forandringer i det danske samfund. Danmark ophørte endegyldigt med at være et landbrugssamfund, hvad der førte til en stor vandring fra land til by. I forbindelse med højkonjunktoren optog de mange nye arbejdspladser først overskydende arbejdskraft fra landbruget, dernæst kom kvinderne på arbejdsmarkedet, og da det stadig ikke var nok, ankom i 1967 de første fremmedarbejdere – eller ”gæstarbejdere”, som de blev kaldt – fra Tyrkiet, Pakistan og Jugoslavien. De blev tilbudt miserable arbejdsforhold, og mange boede på store skibe, som arbejdsgiverne havde lejet. Presset på byerne resulterede i en hensynsløs socialdemokratisk boligpolitik bl.a. i Københavns Kommune med brutale bysaneringer, og hvor almindelige lønmodtagere blev presset ud i yderkommunerne i parcelhuse eller betonbyggerier. Inspireret af studenteroprøret og hippiebevægelsen opstod slumstomerne, som besatte kondemnerede boliger og omdannede dem til ungdomskollektiver for at løse boligproblemet for de unge

1960-ernes oprørsbevægelser var et middelklassefænomen. Den venstreorienterede del af ungdomsoprøret så for sig, at arbejderne kunne involveres i det sociale oprør og således skabe grundlag for dyberegående samfundsforandringer. Optimismen var stor, da der omkring 1970 rejste sig en bølge af protester på arbejdspladserne mod forældede autoritære ledelsesformer, dårlige arbejdsforhold, opskruet arbejdstempo, med krav om ligeløn samt krav om kontrol med indførelsen af ny teknologi. Protesterne gav sig til udtryk i et væld af ulovlige strejker – de såkaldte vilde strejker. De vilde strejker var også rettet mod de traditionelle fagforeninger og det fagretslige system, men de vilde strejker fandt ikke sted på de store traditionelle industriarbejdspladser, hvor den socialdemokratiske fagbevægelse var rodfæstet. Det venstreorienterede ungdomsoprør fik aldrig tag i arbejderbevægelsen.

Fagbevægelsen havde fokus på det socialdemokratiske program for opbygning af velfærdssamfundet, uanset inflationens og skatternes himmelflugt. Fagbevægelsen mente, at man var bedre end arbejdsgiverne til at administrere det kapitalistiske samfund, og de forsøgte forgæves at gennemføre et program for ”Økonomisk Demokrati”, som ville indebære en indirekte nationalisering af ejendomsretten til produktionsmidlerne, hvor fagforeningerne for lønmodtagernes penge skulle have medindflydelse på virksomhedernes ledelse og den økonomiske magtstruktur i samfundet.

Da højkonjunktoren endnu var på sit højeste, afsluttedes overenskomstforhandlingerne i 1973, og de viste, at arbejderbevægelsen på toppen af højkonjunktoren var et helt andet sted end 1968-oprøret. I forlængelse af højkonjunktoren var der skærpede krav på lønmodtagersiden, men det gjaldt levedeelsforbedringer her og nu og ikke de store samfundsforandringer: det var 40 timers arbejdsuge, forhøjet dyrtid og ligeløn for mænd og kvinder, som stod øverst på dagsordenen. Resultaterne ved overenskomsten var begrænsede. Ligeløn for mænd og kvinder blev ved hensigtserklæringerne, og oliekrisen året efter ud-

hulede reallønnen for lønmodtagerne. Oliekrisen i 1973 med mangel på energi, bilfrie søndage og stop for velfærdstigningerne satte helt nye dagsordener.

Det antiautoritære oprør var det bærende i 1968-bevægelsen. Ungdomsoprørets tro på et alternativt samfund og tro på en bedre tilværelse for den enkelte blev splintret til atomer i krisetiderne efter 1975, men virkningerne af 1968 er ikke udeblevet. Virkningerne er sket i form af en demokratisering af samfundet og en forkortelse af samfundets magtdistance. Sammenlignet med 1950-ernes autoritære og stivnede samfund er dagens samfund præget af, at borgerne på en helt anden måde har medindflydelse på deres hverdag i form af f.eks. samarbejdsudvalg, lokalråd, studenterråd mm. Ligeledes er det i dag en fordring til samfundets øverste magthavere, at de kan begå sig blandt almindelige mennesker, at de bidrager til at forkorte magtdistancen. Sammenlignet med 1950-ernes dobbeltmoral er der i dag helt andre krav til magthavernes habitus og moral. Bag disse overordnede virkninger kan de enkelte begivenheder i 1960-erne tillægges større eller mindre betydning afhængig af sympati, men perioden har uomtvisteligt sat sine positive spor i dagens Danmark.
